Ohjenuoraksi otettiin se, ettei meillä ole varaa tautien saneeraukseen. Siksi on satsattava ennaltaehkäisyyn. **TOIMINNANJOHTAJA PIRJO KORTESNIEMI, ETT**

Eläintautien torjunta harpannut 20 vuoden loikan

Tuottajat ja teollisuus totesivat 20 vuotta sitten, että tarttuvien eläintautien torjunta on edullisempaa kuin niiden saneeraus jälkikäteen. Yhteistyö on kantanut hedelmää.

MARKKU VUORIKARI

Eläinlääketieteen opiskelijat Elise Luttinen ja Noora Haakana mittaavat vasikkaa terveydenhuoltokäynnillä.

SEINÄJOKI (MT)

Vuonna 1994 suomalainen kotieläintuotantoketju oli uuden aikakauden kynnyksellä. Suomi oli liittymässä EU:n jäseneksi, ja viranomaisten mahdollisuudet asettaa vaatimuksia eläinten tuonnille muista jäsenmaista olivat heikkenemässä oleellisesti. Eläintaudeilla olisi aiempaa vapaampi pääsy Suomeen.

Tilanteen vakavuus tiedostettiin tuotantoketjussa, ja myös viranomaiset varoittelivat siitä.

Vaikka tarttuvien tautien ehkäiseminen ei olekaan helppoa, se on silti paljon helpompaa ja varsinkin halvempaa kuin niiden saneeraaminen jälkikäteen, kertoo tilannetta jo tuolloin läheltä seurannut eläinlääkäri **Pirjo Kortesniemi**.

”Ohjenuoraksi otettiin se, ettei meillä ole varaa tautien saneeraukseen. Siksi on satsattava ennaltaehkäisyyn.”

Kortesniemi työskenteli tuolloin vielä Pohjanmaalla terveydenhuoltoeläinlääkärinä. Kesäkuussa 1994 perustetun Eläintautien torjuntayhdistyksen ETT:n toiminnanjohtajana hän on toiminut yhdistyksen perustamisesta lähtien.

Yhdistykselle tehtiin säännöt kuukaudessa

Kortesniemi oli syksyllä 1993 konferenssissa, jossa hän tapasi sekä ruotsalaisia että tanskalaisia eläinlääkäreitä.

Vuodesta 1973 lähtien EU:n jäsenenä ollut Tanska oli jäsenyytensä alusta lähtien pitänyt erittäin tärkeänä suojata oma kotieläintuotantonsa eläintautiriskiltä vapaaehtoisin toimin. Erityisesti rajanaapuri Saksan tarttuvat eläintaudit pelottivat maan mittavaa sikasektoria.

Tanskalaisten malli sai ruotsalaiset liha-alan yritykset tiivistämään eläintautien leviämisen vastaista työtään. Yritysten yhteisesti omistamaan Svenska Djurhälsovårdeniin eli tuotantoeläinten terveydenhuoltoorganisaatioon perustettiin sitä varten osasto, jossa ovat mukana sekä liha-ala että maitosektori.

Suomessa alan toimijat sen sijaan päätyivät yhdistysmuotoiseen toimintaan.

Tuottajajärjestöjen organisoimassa kokouksessa toukokuussa 1994 nimettiin viljelijöistä, teollisuuden edustajista ja elinkeinon palveluksessa työskentelevistä eläinlääkäreistä muodostettu työryhmä, joka ryhtyi vauhdilla vääntämään uudelle yhdistykselle sääntöjä. Niiden laatimiseen oli aikaa vain kuukausi, silloin yhdistyksen perustava kokous pidettiin Finlandia-talossa 30.6.

”Työllä oli kiire. Suomen hyvä eläintautitilanne nähtiin vahvuutena ja sen menetys korvaamattomana vahinkona.”

Tuonnin valvonnan rinnalle uusia tehtäviä

Yhdistyksen alkuperäinen tehtävä oli eläinaineksen ja rehujen tuonnin ohjaus sekä ohjeistaminen tautisuojaukseen.

Ne ovat yhdistyksen ydintoimintaa yhä. Tuonnin ohjauksesta yhdistyksessä vastaa terveydenhuoltoeläinlääkäri **Hannele Nauholz** ja tautisuojauksen ohjeistuksesta asiantuntijaeläinlääkäri **Olli Ruoho**.

Vuosien varrella yhdistykselle on annettu useita uusia työtehtäviä. Niistä tärkeimmäksi on noussut kansallisen terveydenhuollon koordinointi sika-, nauta- ja siipikarjasektoreilla. Viljelijöille näkyvimmät ovat alusta pitäen ylläpidetty rehujen positiivilista sekä lähes kaikille tiloille otettu salmonellaryhmävakuutus.

Sika- ja nautatilojen terveydenhuoltorekisterit Sikava ja Naseva ovat tulleet myös tutuiksi. Kummallakin on oma asiantuntijaeläinlääkäri, Sikavalla **Sanna Nikunen** ja Nasevalla **Erja Tuunainen**.

Olli Ruoho puolestaan vastaa tilojen konsultoinnista tarttuvien tautien saneerauksissa ja neuvoo tiloja niiden toteuttamisesta.

Kasvaneesta työmäärästä huolimatta organisaatio on yhä kevyt. Viiden eläinlääkärin lisäksi yhdistyksellä on vain kolme työntekijää: Nasevan rekisterivastaava **Paula Halkosaari** ja Sikavan rekisterivastaava **Sari Rantala** sekä hallinnosta vastaava **Marketta Rantala**.

”Meidän työmme on suurelle yleisölle varsin näkymätöntä, varsinkin kun eläinten terveystilanne on pystytty pitämään hyvänä. Vahvuutemme on kuitenkin se, että olemme sektoria kokoava foorumi ja yhteistyöverkoston ylläpitäjä. Alkutuotannon ja teollisuuden lisäksi verkostoomme kuuluvat neuvonta, opetus, tutkimus ja viranomaiset.”

Kortesniemi muistuttaa, että ETT:n toiminta perustuu 100-prosenttisesti ketjun vapaaehtoiseen sitoutumiseen.

”Tässä ei voi kuin kiittää alkutuotantoa, elintarviketeollisuutta ja sidosryhmiä siitä, että ne ovat olleet valmiita sitoutumaan tähän toimintaan.”

JUHANI REKU

ETT:n avainprosessit

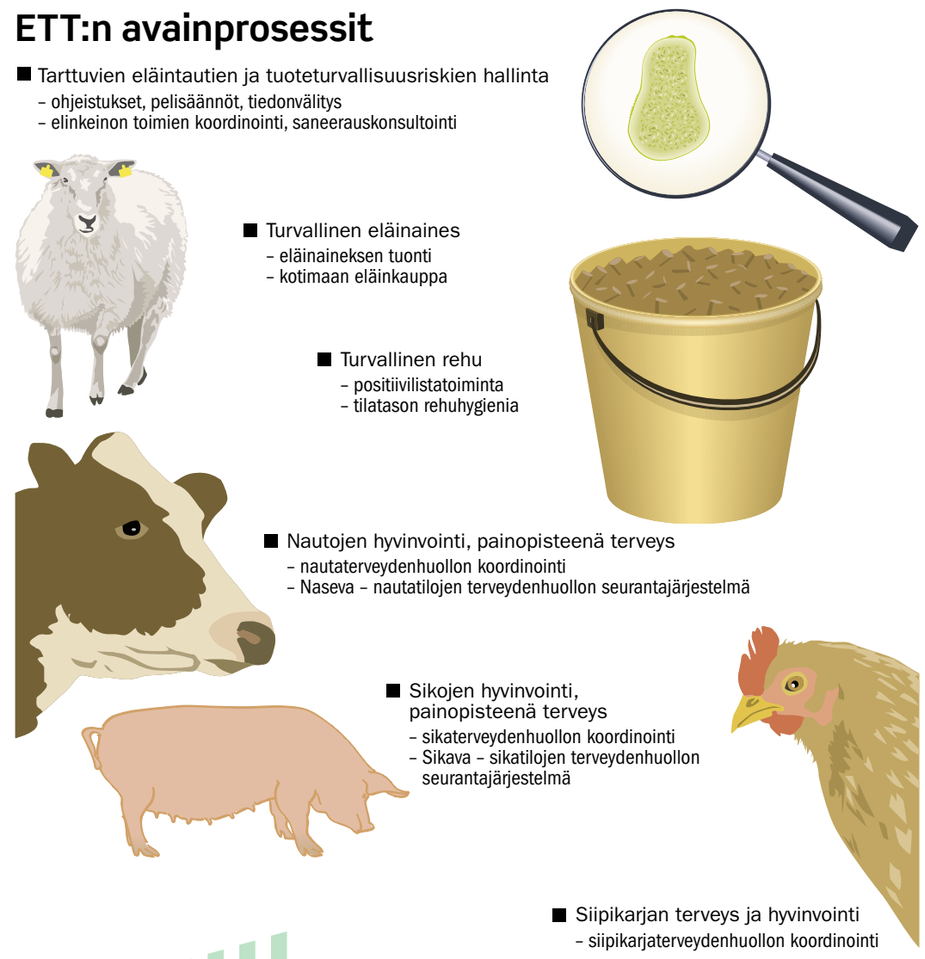

Ruokaketju kiittää ETT:tä

Maaseudun Tulevaisuus kysyi seitsemältä elintarvikeketjun vaikuttajalta, mikä tekee Eläintautien torjuntayhdistyksestä (ETT) ketjulle merkittävän.

Lähes kaikki vastaajat nostivat tärkeimmäksi saavutukseksi tarttuvien tautien ehkäisyn senkin jälkeen, kun rajat EU-jäsenyyden myötä avautuivat.

”ETT on koordinoinut ei-vastustettavien eläintautien torjuntaa. Viranomaiset eivät voi niitä koskevia toimia EU-säätelyn takia johtaa”, toteaa Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran pääjohtaja **Matti Aho**.

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton SEY:n toiminnanjohtaja **Kati Pulli** mainitsee erityisesti zoonoosien torjunnan.

Elintarviketurvallisuusliiton (ETL) toimialapäällikkö **Marika Säynevirta** luonnehtii ETT:tä asiantuntijaksi, joka välittää tietoa tuottajille sekä toimii tuottajien ja teollisuuden yhteistyöelimenä.

”On tärkeää, että koko elintarvikeketju työskentelee tuoteturvallisuuden varmistamiseksi. Olemalla avoimia tietoa pystytään viemään koko ketjun läpi”, huomauttaa tuoteturvallisuuden asiantuntija **Merja Söderström** Päivittäistavarakauppayhdistys PTY:stä.

”ETT palvelee ketjua sekä eteen- että taaksepäin, mikä on tärkeää jäljitettävyyden kannalta.”

Positiivilista tullut tutuksi

Tuottajain maidon toimitusjohtaja ja ETT:n hallituksen puheenjohtaja **Ari Mäkelä** nostaa erityisen merkittäväksi ETT:n ylläpitämän positiivilistan. Se on ”tuttu rehuturvallisuuden varmistuskäytäntö”.

Myös Eviran Aho antaa listalle tunnustusta. ”Ilman positiivilistaa eläinten ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus olisi nykyistä huonommalla tolalla. Rehuissa esiintyisi enemmän salmonellaa.”

Pro Agria Keskusten liiton toimitusjohtaja **Jouko Setälä** uskoo, että ilman ETT:n kaltaista toimijaa suomalainen elintarviketuotanto olisi menettänyt yhden keskeisistä kilpailueduistaan kansainvälisillä markkinoilla.

Samoilla linjoilla on Aho. ”Eläinten terveydestä ja elintarviketurvallisuudesta on tullut vientivaltti. ”Sikojen ja nautojen laaja ennaltaehkäisevä terveydenhuolto on eurooppalaisittain merkittävää. ETT on esitellyt sitä komissiolle eläinten terveyslain valmistelun yhteydessä.”

Säynevirran mielestä sikojen ja nautojen terveydenhuoltojärjestelmiä voi pitää ainutlaatuisina koko sektorin ponnistuksina. ”On todella hienoa, että Sikava sai kansallisen laatujärjestelmän statuksen.”

Sitä pitää ETT:n merkittävimpänä saavutuksena myös MTK:n puheenjohtaja **Juha Marttila**.

Tulevaisuuden haasteet

MT kysyi myös, mitkä olisivat tärkeimmät asiat, joihin ETT:n pitäisi toiminnassaan erityisesti keskittyä.

■ **Matti Aho**
Olisi tärkeää varmistaa hallittu lääkkeiden käyttö suurissa yksiköissä ja verkostomaisissa eläinvirroissa. Terveydenhuollon toimintatavan laajentaminen uusiin eläinryhmiin: siipikarja, lampaat ja porot.

■ **Juha Marttila**
Nautatilojen terveydenhuoltojärjestelmän Nasevan toiminnan ja kattavuuden parantaminen.

■ **Ari Mäkelä**
Työ tuotantoeläinten terveyden edistämiseksi on entistä tärkeämpää, kun tilakoko kasvaa ja eläinliikenteen merkitys kasvaa. Nasevan ja Sikavan käytön lisäämiseen pitää kannustaa ETT:ssä ja sen jäsenyrityksissä.

■ **Kati Pulli**
Eläintautien torjunnan ohella voisi keskittyä eläinten hyvinvoinnin parantamiseen myös muiden kuin tarttuvien tautien osalta.

■ **Jouko Setälä**
Kansainvälinen yhteistyö alan toimijoiden kanssa, ennalta varautuminen mahdollisiin tautiuhkiin.

■ **Marika Säynevirta**
Kohderyhmäksi pitäisi ottaa myös tahot, jotka voivat tietämättään tuoda vakavan eläintaudin Suomeen. Tällaisia ovat esimerkiksi metsästäjät ja harrastuseläinten tuojat.

■ **Merja Söderström**
Jatkaa hyvää työtään tuoteturvallisuuden varmistamiseksi.

MAIJA ALA-SIURUA

Sairauksien hoidosta terveyden edistämiseen

Eläintautien torjuntayhdistyksen (ETT) perustamisen aikaan vuonna 1994 elettiin eläinten hyvinvoinnin kannalta hyvin erilaisessa maailmassa kuin nykyään. Esimerkiksi eläinterveydenhuollon käsitettä ei tunnettu laissa lainkaan.

Ensimmäisen kerran se tuli lakitekstiin eläinlääkintähuoltolaissa vuonna 2009.

Myös eläinlääkärikunta ja viljelijät näkivät eläinlääkärin tehtävät tuohon aikaan hyvin erilaisina, kertoo ETT:n toiminnanjohtaja **Pirjo Kortesniemi**.

”Eläinlääkärin tehtäväksi katsottiin sairaiden eläinten hoito. Siirtyminen sairauksia ennaltaehkäisevään terveydenhuoltoon on vaatinut ketjussa täydellisen ajattelutavan muutoksen.”

Kortesniemi korostaa, että elintarvikkeiden laadunhallinta lähtee tilalta, kuten eläintautien ja tuotantosairauksien ehkäisystä. Laatua ei voi korjata enää myöhemmin ketjussa.

Terveys on ETT:n näkemyksen mukaan erottamaton osa eläimen hyvinvointia. Sen vuoksi yhdistys edistää hyvinvoinnin arviointimenetelmien käyttöä ja dokumentointia eläinlääkärien tekemillä terveydenhuoltokäynneillä.

Muun muassa sairastavuus, kuolleisuus, lihantarkastuslöydökset, ravitsemustila ja likaisuus ovat eläimestä arvioitavia indikaattoreita, joiden perusteella voidaan tehdä arvioita eläinten hyvinvoinnista, Kortesniemi toteaa.

JUHANI REKU

Sikatilat näyttävät mallia koko maailmalle

Eläintautien torjuntayhdistyksen (ETT) toiminta on alusta lähtien rajattu koskemaan pääosin vain nautaeläimiä, sikoja ja siipikarjaa. Tuonnin ohjauksessa yhdistys auttaa muitakin tuotantoeläinsektoreita.

Hevosala rajattiin tietoisesti toiminnan ulkopuolelle jo ETT:tä perustettaessa.

”Sektori on niin hajautunut ja niin suuri osa eläimistä on harrastekäytössä, ettei toimintaa olisi pystytty organisoimaan”, kertoo ETT:n toiminnanjohtaja **Pirjo Kortesniemi**.

Porsasyskän saneeraus valtava työ

Vaikka afrikkalainen sikarutto kolkutteleekin Suomen rajoja, sikapuolella tarttuvien eläintautien vastustaminen on edennyt 20 vuodessa valtavan harppauksen. Kortesniemi pitää sitä ”mahtavana menestystarinana”.

”Vaikeista ajoista huolimatta sektori on toiminut asian eteen tiiviisti.”

Erityisesti hän nostaa esiin porsasyskävapauden. Suomi on onnistunut saneeraamaan porsasyskänä esiintyvän sikojen mykoplasman. Työ vei 20 vuotta, ja seuranta jatkuu edelleen tiiviinä.

”Sikapuolella tehdyn työn ansiosta tautitilanne on erinomainen ja meillä on hyvä ja kattava seurantajärjestelmä. Näyttömme sillä saralla ovat todella kovat”, Kortesniemi iloitsee.

JUHA HARJU

Pirjo Kortesniemi (edessä), Olli Ruoho, Paula Halkosaari ja Hannele Nauholz työskentelevät Seinäjoella.

Vakuudeksi hän esittelee, miten Euroopan elintarvikevirasto Efsa on hyödyntänyt oman tieteellisen arviointinsa pohjana Sikavan aineistoa esimerkiksi hännänpurennasta.

Nautatilojen moninaisuus vaikeuttaa

Yhdistyksen näkökulmasta nautatilat ovat jo moninaisuutensa vuoksi haasteellisempi ryhmä kuin sikatilat.

”Sikatiloja on 1500 ja vain kolmea tyyppiä: porsastuotanto-, liha- ja yhdistelmäsikaloita.”

”Nautatiloja on moninkertainen määrä, ja ne jakautuvat kahteen ketjuun, lihaan ja maitoon. Samalla tilalla voi olla sekä maidontuotantoa että välitysvasikoihin liittyvää lihantuotantoa, emolehmiä ja niin edelleen. Siinä missä sikapuolella pelivälineet eläinkaupan suhteen ovat varsin selkeät, nautapuolella tilanne on paljon moninaisempi.”

”Tautiriskit ovat kasvaneet rakennemuutoksen, uusien tuotantomuotojen ja lisääntyneen eläinkaupan myötä. Ongelmat näkyvät erityisesti nautakasvattamoissa.”

Suomeen muutama vuosi sitten levinnyt mykoplasma bovis -tartunta on hankala vastustaja ja sen leviämisen estäminen edellyttää selkeitä pelisääntöjä, Kortesniemi kertoo.

”Uudet taudit ja rakennemuutos vaativat nautapuolella uudenlaista toimintaa koko ketjuun.”

Siipikarjapuolella järjestelmiä ei ole

Siipikarjasektorilla vahvuutena on muiden sektorien tavoin tarttuvien tautien vähäinen esiintyminen, joten antibioottien käyttötarve on liki olematon.

Myös siipikarjasektorilla on tehty terveydenhuollon toimia, mutta sika- ja nautapuolen tapaisia järjestelmiä ei ole pystytty rakentamaan

”Etenkin munantuotannossa markkinat ovat olleet hankalat, eivätkä terveydenhuoltoasiat ole välttämättä menneet eteenpäin.”

JUHANI REKU

farmit.net
Berner Oy, kasvinsuojeluneuvonta puh. 020 791 4040.
Käytä biosideja turvallisesti.
Lue aina etiketti ja valmistetiedot ennen käyttöä.

Kasvit.fi BERNER